

Snowden och supermakterna

Orsaker till asylbeslutet

Abstract

Innan Edward Snowden erbjöds politisk asyl i Ryssland avslogs en liknande ansökan av allt att döma av kinesiska myndigheter när Snowden dessförinnan befann sig i Hong Kong. Denna uppsats fokuserar på vilka faktorer som kan tänkas ligga bakom Rysslands beslut att erbjuda Snowden politisk asyl efter att Kina valt att inte göra det. Faktorerna bakom respektive beslut analyseras genom användandet av de "tre analysnivåerna" – en bred och etablerad statsvetenskaplig metod. I Rysslands fall framstår regimen - den relativt svaga ekonomin till trots – benägen att aktivt jobba för ett mer multipolärt system och dess starke president Vladimir Putin verkar dessutom ha eftersträvat en ökning i popularitet för sitt motstånd mot den egna statens gamle antagonist USA. I Kinas fall kan en försiktighet som bygger på en kombination av landets ekonomiska systems sammankoppling med USA, potentiella krav på sociala reformer, och dess ledares relativt svaga position tänkas vara avgörande.

Nyckelord: Snowden, Ryssland, Kina

Antal ord: 9703

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Hypotes.....	3
2	Teori och metod	4
3	Material	6
4	Ryssland	7
4.1	Systemnivån	7
4.2	Statsnivån	9
4.3	Individnivån	11
5	Kina	14
5.1	Systemnivån	14
5.2	Statsnivån	17
5.3	Individnivån	18
6	Jämförelse och slutsats	21
7	Diskussion	22
8	Referenser	24

1 Inledning

En beskrivning av maktförhållandet mellan de stater som idag kanske kan anses vara världens mest tongivande skulle måhända bli mer komplicerad än en likadan beskrivning för fem eller tio år sedan. Att USA är världens dominerande och odiskutabelt starkaste stat råder det – vad det verkar – fortfarande allmän enighet hos statsverare om, men Kinas enorma ekonomiska tillväxt de senaste åren har väckt frågor kring huruvida den amerikanska dominansen kan kvarstå. Den omfattande debatten kring maktförhållandet mellan USA och Kina verkar dessutom ha förpassat den forna supermakten Ryssland till bakgrunden (delvis med hänvisning till Rysslands relativt lilla ekonomi), men är detta avfärdande av Rysslands roll och kapacitet i världen rimligt? Att Ryssland – med Vladimir Putin i spetsen - skulle ha accepterat sin påstådda obetydlighet motbevisas av en del intressanta händelser i världspolitiken. En av dessa händelser, beviljandet av Edward Snowdens ansökan om politisk asyl, står i fokus i denna uppsats eftersom Snowden synbarligen nekades asyl i Kina men alltså fick asyl i Ryssland.

Att Snowden fick politisk asyl innebär att han således är att betrakta som en politisk flykting. För att förklara vad det innebär att vara en politisk flykting måste man dock först definiera vad en flykting är. Enligt FN:s flyktingkommissariat definieras en flykting som en person som tvingas lämna sitt hemland av rädsla för att förföljas på grund av ras, religion, nationalitet, *politiska* åsikter eller socialgruppstillhörighet (UNHCR, 2013). Dessa personer har enligt de mänskliga rättigheterna rätt att söka asyl i ett annat land för att undgå förföljelse från hemlandet (UDHR, 2013). Förutom att falla under definitionen flykting så tillhör Snowden rimligtvis även en särskild grupp som man kanske skulle kunna kalla “politiskt kontroversiella personer”. Dessa individer har genom sina handlingar ofta skapat politisk kontrovers i sitt hemland efter att ha gjort avslöjanden som de ibland riskerar att straffas för och är kända under begreppet “visselblåsare”.

Dessa så kallade visselblåsare är personer som väljer att offentligt kritisera organisationen de är en del av. På nationalencyklopedins onlineupplaga definieras visselblåsare som “benämning på person som säger ifrån, ofta till massmedier eller kontrollorgan, om den upptäcker oegentligheter (sådant som är olagligt, oetiskt eller olämpligt) i myndigheter, företag eller samhället i övrigt”. Bland de synonymer till detta begrepp som finns på samma plats finner man också “sanningsägare” (Whistleblower, 2013). Helena Olofsdotter Stensöta framhåller att visselblåsare oftast är produktiva medlemmar inom organisationen som har en enorm ansvarskänsla och är beredda att utsätta sig själva för risker för att föra fram oegentligheter och missförhållanden till allmänheten - eftersom de anser att det finns ett allmänt intresse att sådana avslöjanden lyfts fram, vilket i sin tur är för att förändringar till det bättre ska kunna ske inom organisationen (Olofsdotter Stensöta, 2010, s. 152 - 153). Klart är således att visselblåsare är en term som rimligtvis bör ses som något positivt och förknippas med ädla syften, men några av de mest uppmärksammade visselblåsarna de senaste åren har

dock knappast setts enbart som hjältar utan har synbarligen även betraktats som spioner och/eller förrädare.

Bland vad man kanske skulle kunna kalla de mest omtalade och omskrivna visselblåsarna på senare år finner man bland annat Edward Snowden och Bradley (numera Chelsea) Manning. Båda har läckt hemliga dokument till allmänheten och har därefter blivit sedda som brottslingar av den egna staten. Till skillnad från Snowden så flydde Manning dock inte från USA efter sina avslöjanden utan blev istället arresterad och dömd för att ha brutit mot USA:s *Espionage act* (R.M, 2013). Snowden lyckades dock lämna USA och blev alltså därmed en politisk flykting.

Att betrakta Snowden eller Manning som spioner blir dock problematiskt när man ser på definitionen av spionage. Spionage definieras nämligen som en handling utförd av en individ som ämnar att i hemlighet försöka anskaffa sig information - det vill säga militär, industriell, eller politisk data om ett land - till förmån för ett annat land (Columbia electronic encyclopedia, 2013). Varken Snowden eller Manning är enligt den definitionen några konventionella spioner, utan kan främst ses som visselblåsare eftersom att de inte lämnade över hemliga dokument till en främmande makt som kunde ha fördel utav informationen, utan helt enkelt offentliggjorde hemliga dokument (till synes med syftet att uppmärksamma missförhållanden).

En annan "politiskt kontroversiell person" är Julian Assange - grundare till Wikileaks som offentliggjort och fortfarande offentliggör hemliga dokument. Det är viktigt att nämna Assange eftersom att han till skillnad från Snowden inte egentligen faller under samma kategori - dels så är det inte sitt eget hemlands rättssystem denne söker undkomma, och dels är Assange anklagad för sexuella övergrepp vilket inte ger rätt till asyl enligt de mänskliga rättigheterna (eftersom att rättigheten inte involverar icke-politiska brott) (UDHR, 2013). Snowden förefaller således vara ett unikt fall, vilket gör honom synnerligen intressant.

Snowden befinner sig idag som påpekat i Ryssland där han beviljats tillfällig asyl. Innan han tog sig till Ryssland hade han dock sökt tillflykt i Hong Kong i Kina. Även om omständigheterna kring Snowdens strävan efter politisk asyl i diverse länder förefaller vara något oklara så talar det slutgiltiga resultatet sitt tydliga språk: Ryssland erbjöd Snowden asyl och Kina gjorde det inte. Den stora frågan blir då varför - vilket för oss in på uppsatsens syfte och frågeställning.

1.1 Syfte och frågeställning

Den här uppsatsen kommer således att begränsas till att vara en komparativ fallstudie som undersöker Kinas och Rysslands beslut kring visselblåsaren Edward Snowden. Syftet är att undersöka varför Kinas och Rysslands beslut kring Snowdens asylförfrågningar skiljer sig åt. Vår frågeställning blir således:

1. Varför beviljades Edward Snowden asyl i Ryssland men inte i Kina, och

vilka faktorer kan tänkas ha varit avgörande för att beslutsfattarna i respektive stater valt att agera som de gjort i denna fråga?

1.2 Hypotes

Ett grundantagande för vår hypotes är att Kina är en avsevärt mycket mäktigare stat än Ryssland, vilket bland annat en jämförelse av de två staternas ekonomiska muskler snabbt kan bekräfta - om man jämför staternas BNP (Världsbanken, 2014). Detta till trots så har Kinas uppkomst som stormakt skett genom en försiktig approach där man undvikit konflikter och istället verkat genom existerande internationella institutioner och fokuserat på ekonomisk utveckling (se exempelvis Cox, 2011, s. 74 - 75). Denna försiktighet kan i samband med Kinas viktiga handelssamarbete med USA tänkas vara förklaringen till varför Snowden inte erbjöds asyl. För Rysslands del kan beviljandet av Snowdens asylansökan dock bli en symbol för att Ryssland fortfarande kan stå emot USA även om de egentligen kanske saknar den realpolitiska makten att utmana USA. Det motstånd som asylbeviljan innebär kan tänkas ha givit regimen en skjuts inrikespolitiskt som ett slags patriotiskt handlande.

2 Teori och metod

Först är det kanske lämpligt att klargöra att denna uppsats alltså är att betrakta som en komparativ fallstudie. En komparativ fallstudie är som bland annat Esaiasson med flera påpekar en studie där en jämförelse mellan två eller fler analysenheter görs (i detta fall mellan Kinas och Rysslands agerande i fallet Edward Snowden) för att öka förståelsen för dessas egenskaper (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012, s. 108 - 109). Som Esaiasson med flera också påpekar så är problemet med fallstudier i allmänhet att de ofta förklarar något inom ramen för en kontext och att dessas resultat ofta inte är generalisbara – något som inte är eftersträvansvärt eftersom (statsvetenskaplig) forskning bör ha ambitionen att vara generaliserande (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2012, s. 159). Även om vi är benägna att hålla med Esaiasson och co. på ett sätt så anser vi likväl att en fördjupad förståelse för två av världens mäktigaste staters agerande i Snowden-fallet har ett egenvärde eftersom det ökar förståelsen för hur mäktiga och illiberala stater resonerar i förhållande till denna nya typ av politiskt kontroversiella personer. Ytterligare värde går att finna i att man härmed kanske trots allt kan uppnå en större förståelse av båda staters strategier vad avser utrikespolitik i en mer allmän mening.

I denna uppsats används en avsevärd mängd olika teorier och perspektiv på det relevanta området. På grund av detta faktum har vi valt att presentera relevant teori vid det tillfälle som det faktiskt appliceras och då det har direkt relevans – det vill säga att teorier och dessas innebörd presenteras löpande i analysen. Det finns två huvudsakliga anledningar till detta tillvägagångssätt. För det första innebär det att detta avsnitt kan ägnas åt att beskriva den fundamentala metodologin - vilket förhoppningsvis ger läsaren en god och grundläggande förståelse för hur analysen i uppsatsen har utförts utan att bli för betungande. Den andra anledningen är att läsaren inte ska behöva ta del av en alltför utförlig teorigenomgång som ändå i flera fall inte appliceras förrän långt senare i uppsatsen. Om all teori presenterats redan i ett inledande skede så hade kopplingen mellan denna och analysen måhända blivit *för* stor.

Det primära analytiska redskapet i denna uppsats är dock de så kallade analysnivåerna eller *levels of analysis*. Analysnivåerna har som författarna till verket *Essentials of International Relations* skriver sitt ursprung hos statsvetaren Kenneth Waltz och dennes verk från 1959 *Man, the State, and War* (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 68). Waltz' presentation av analysnivåerna eller vad han kallade *images* blev enligt Mingst och Arreguín-Toft utvecklat ytterligare av J. David Singer, men grundtanken i denna teori är hursomhelst att händelser och förhållanden på det internationella planet kan tolkas och förstås utefter tre olika analysnivåer; nämligen: 1) Det internationella systemet, 2) Staten, och 3) Individerna (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 68-69). Detta kan utvecklas på följande sätt:

1. Det internationella systemet: På denna analysnivå står det internationella systemets anarkiska struktur i fokus. Förklaringar på denna nivå fokuserar på staters position

inom systemet och vilken inverkan och styrka internationella och regionala organisationer har (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 68-69).

2. Stat(en): På Statsnivå står inrikes förhållanden i fokus. Styrelseform, ekonomiskt system och annat som har med staters egenskaper att göra framhålls (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 68-69).
3. Individen: På denna nivå står fokus alltså på individers beslut och egenskaper och vilken innebörd dessa har för händelser och utvecklingar inom den internationella politiken (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 68-69). De högsta ledarna - i mån av att vara huvudsakliga beslutsfattare - står därför ofta i fokus.

Denna uppdelning är som man fort förstår egentligen väldigt bred vilket innebär att det finns ett ganska fritt tolkningsutrymme när bedömningen görs av vad som är mest relevant och/eller viktigast. Olika analyser som görs utefter ramarna för de tre analysnivåerna av olika författare kan möjligtvis komma fram till olika slutsatser beroende på val eller inriktning vad avser perspektiv, material, etc. Detta kan snabbt också förknippas med att vissa statsvetare och forskare anser att det internationella systemet som analysnivå är viktigast för att förstå internationella händelser, medan andra anser att utvecklingar och förhållanden på statsnivå eller individnivå är mest avgörande eller viktigast. Dessa meningsskiljaktigheter kan också kopplas till statsvetenskapens olika teoribildningar där exempelvis förespråkare för realismen och (idag kanske främst) den strukturella neorealismen framhäver att det internationella systemets anarkiska struktur är det mest avgörande för förståelsen av hur stater (enligt detta perspektiv alltså den viktigaste aktören) handlar på det internationella planet (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 73). Även inom den strukturella neorealismen går det dock att finna uppenbara meningsskiljaktigheter – betänk exempelvis Mearsheimers offensiva realism i förhållande till Morgenthaus defensiva realism (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 74). Vår ambition med uppsatsen är givetvis inte att diskutera skillnaderna mellan statsvetenskapens mest framstående perspektiv och teorier utan vi vill med jämförelsen ovan endast påvisa att det knappast finns någon konsensus kring hur man ska betrakta händelser eller förhållanden inom internationell politik. Att användandet av analysnivåerna som metod måhända kan framstå som brett eller epistemologiskt pluralistiskt ser vi därför som en fördel eftersom det således även kan betraktas som eklektiskt. Metoden tillåter nämligen att man kan undersöka sina analysobjekt utifrån alla möjliga teorier och perspektiv för att kunna göra en så komplett och mångsidig analys som möjligt - samtidigt som man håller sig inom ramarna för de tre analysnivåerna.

3 Material

Materialet som används i uppsatsen kommer vad avser fakta och påståenden om Edward Snowden främst ifrån media. Anledningen till detta är givetvis att “fallet” Edward Snowden är så pass nytt att väldigt lite forskning producerats om honom. Även om detta givetvis knappast är optimalt är det ett ofrånkomligt faktum när man behandlar ett fall som är så pass färskt.

Vårt viktigaste analysverktyg som vi använder oss av för att analysera staternas beslut kommer vi som ovan påpekat att hämta från Mingst och Arreguín-Tofts verk *Essentials of International Relations*. Där finns de tre olika analysnivåerna förklarade (något utförligare än ovan).

Materialet till systemnivån och statsnivån består främst av forskningsmaterial som producerats kring de båda staternas utrikespolitik och policyprocesser. På individnivån gäller det samma med det tillägg att biografier om Rysslands ledare Vladimir Putin, även använts (någon tillgänglig motsvarighet verkar ännu inte skrivits om den relativt nyligen tillträdde kinesiska motsvarigheten Xi Jinping).

Utöver detta kommer vi att hämta definitioner till olika begrepp från olika uppslagsverk bland annat Nationalencyklopedin.

4 Ryssland

4.1 Systemnivån

För att förklara Rysslands roll i systemet måste man först redogöra för hur förespråkare för den strukturella neorealismen (förmodligen att betrakta som den starkaste grenen inom realismen) ser på det internationella systemet. Strukturella neorealister anser nämligen att det internationella systemets struktur är anarkiskt, vilket innebär att det inte finns någon överordnad makt som kontrollerar staterna i systemet - de suveräna staterna är alltså de huvudsakliga aktörerna i systemet (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 73 - 74). Staternas handlande i systemet påverkas av den anarkiska strukturen och leder till att aktörernas beslut beror på vilken roll de har i systemet (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 94). Vilken roll en stat har i systemet beror på hur mycket makt den har i relation till de andra staterna i systemet. Det här betyder att de mäktigaste staterna i systemet också är de som definierar systemets utformning, beroende på hur många stormakter som existerar i systemet. Strukturella neorealister anser vidare att det internationella systemet utöver att vara anarkiskt till strukturen också är polärt. Med detta menas att systemet antingen kan vara multipolärt, bipolärt eller unipolärt (en hegemoni), vilket innebär att aktörerna i det internationella systemet delas in i ett, två eller flera block. (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 94). Strukturella neorealister ser det nutida systemet som en hegemoni, vilket innebär att en stat eller en allians mellan en grupp stater innehar den största makten att influera på det internationella planet (Mingst - Arreguín-Toft, s. 2011, s. 96). Till exempel så är USA kanske fortfarande att betrakta som den dominerande aktören, både ekonomiskt och militärt, i dagens hegemoniska system - även om flera andra aktörer har börjat växa sig allt starkare ekonomiskt och tagit större plats på det internationella planet. Den amerikanska hegemonin är således kanske hotad (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 97).

Att andra stater kan konkurrera med den dominerande stormakten betyder dock att systemets *status quo* kan förändras. Enligt förespråkare för detta perspektiv så sker en förändring av systemet långsamt i takt med att maktbalansen i systemet skiftar, vilket antingen beror på förändringar av maktfördelningen bland staterna i systemet eller att det skett teknologiska förändringar som påverkat det internationella systemet (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 100 - 101). Eftersom att systemet inte alltid har varit en hegemoni utan det har ändrat form ett antal gånger under historiens gång. Till exempel så växte det nuvarande hegemoniska systemet fram efter Sovjetunionens fall som orsakade att maktfördelningen skiftade och systemet blev unipolärt med USA som den kvarvarande stormakten. Innan dess hade systemet varit bipolärt sedan andra världskriget och dominerats av två stormakter - USA och Sovjetunionen (Mingst - Arreguín-Toft, 2011, s. 44).

Mot slutet av Sovjetunionens tid som en dominerande stat lanserade den före detta Sovjetiska presidenten Gorbatsjov två begrepp. Dessa begrepp var *perestrojka*

(omstrukturering) och *glasnost* (öppenhet). Vilka skulle komma att skapa en demokratiseringsprocess och leda till Sovjetunionens fall (Gessen, 2012, s. 109 - 110). Men denna demokratiseringsprocess vändes efter Putin kom till makten i Ryssland. Den ryska författaren och journalisten Masha Gessen skriver i sin bok *Mannen utan ansikte* att Ryssland återgått till att allt mer likna en auktoritär regim (Gessen, 2012, s. 350 - 351). Hur som helst så innebar Sovjetunionens fall stora förluster för Ryssland eftersom att inflytandet på det internationella planet minskade avsevärt. Detta ledde i sin tur till att maktbalansen i det internationella systemet förändrades. En av anledningarna till detta var de geopolitiska förluster som upplösningen av Sovjetunionen förde med sig för den Ryska staten efter Kalla krigets slut. För att förklara vad vi menar med "geopolitiska förluster" så måste vi först definiera innebörden av geopolitik. Enligt Nationalencyklopedin så är geopolitik en benämning på staters agerande utifrån geografiska förhållanden, vilket syftar på en stats agerande bestäms av dess territoriella yta och läge, resurser, befolkning, ekonomi och dess politiska inflytande i systemet (Geopolitik, 2013). Vilket följaktligen betyder att vi syftar på de territoriella aspekterna som försvann för Ryssland i och med Sovjetunionens fall, men också de ekonomiska och politiska aspekterna. Inanna Hamati-Ataya skriver att ur ett geopolitiskt perspektiv så kan NATO:s territoriella utbredning ses som ett sätt att begränsa Rysslands inflytande (Hamati-Ataya, 2010, s. 24). Detta kan förklara varför Ryssland vill försöka kontrollera de forna Sovjetstaterna i den så kallade CIS-regionen (Commonwealth of Independent States). Ryssland har nämligen ett intresse av att försöka reparera dessa "geopolitiska förluster" och därmed försöka utestänga västvärlden från att rekrytera fler NATO-medlemmar inom CIS-regionen. Anledningen till detta är att Rysslands utrikespolitik som bland annat Oldberg påpekar kretsar kring att ge Ryssland mer inflytande som en stormakt och förändra det internationella systemets utformning mot ett multipolärt system (Oldberg, 2010a, s. 22 - 23). Oldberg skriver till exempel att "The Concept is primarily concerned with Russia's state interests and its position in the world. The calls for a 'democratic' world order or 'multipolarity' are clearly directed against the dominating position of the United States". Han menar att Rysslands utrikespolitik är pragmatisk eftersom att de anpassar sina medel efter målen (Oldberg, 2010b, s. 30 - 31). Den ryska inställningen framstår någorlunda förvånande ifrån ett maktresursperspektiv då landet har en svag ekonomi jämfört med USA om man tittar på bådas BNP (USA:s BNP är alltså ca åtta gånger större) (Världsbanken, 2014).

Sammanfattningsvis kan vi på systemnivån således dra slutsatsen att Rysslands förflutna från Kalla krigets tid fortfarande har betydelse när man hanterar internationella beslut. Till exempel låter man sig i sina försök att försöka konkurrera med USA och bidra till bildandet av ett multipolärt system inte begränsas av sina ekonomiska förutsättningar utan jobbar likväl aktivt för att öka sitt eget inflytande på det internationella planet. Man agerar pragmatiskt i sina beslut för att uppnå målen och därmed förändra sin roll i det internationella systemet. Med detta som bakgrund drar vi slutsatsen att orsaken till att Snowden fick asyl, ur systemnivåns perspektiv, till stor del beror på Rysslands roll i det internationella systemet i förhållande till USA, vilket tyder på att Ryssland-USA relationen har påverkat asylbeslutet.

4.2 Statsnivån

Till att börja med har den Ryska federationen ett semi-presidentiellt system, vilket innebär att landet har en kombination av en folkvald president samt en premiärminister som ansvarar för parlamentet, som är den lagstiftande församlingen (Hague - Harrop, 2010, s. 334). Den nuvarande mandatperioden för presidenten är 6 år, men någon gräns för hur många mandatperioder samma person kan sitta som president verkar inte finnas. Anledningen till detta verkar vara att Putin sitter som landets president för tredje gången och han har sagt att han inte utesluter en fjärde mandatperiod (Anishchuk, 2013). Men trots att Rysslands president väljs i allmänna val på pappret, så klassas Ryssland inte som en liberal demokrati enligt Freedom House. Freedom House rankar nämligen världens länder efter hur fria de är genom att se hur landet upprätthåller mänskliga rättigheter och medborgerliga friheter. Anledningen till att Ryssland inte anses vara en liberal demokrati beror bland annat på att det förekommer valfusk i presidentvalet, brott mot de mänskliga rättigheterna och att korruptionen i landet är väldigt utbredd (Freedom House, 2013a). Exempel på Freedom House's påståenden återfinns även i den ryska journalist Masha Gessens Putinkritiska bok *Mannen utan ansikte*. Där hon nämner hur samma person, i det ryska presidentvalet 2000, kunde rösta flera gånger och att det inte alltid behövdes visas legitimation, samt att avlidnas och påhittade pass användes för att rösta i valet (Gessen, 2012, s. 208). Som Hague och Harrop påpekar så begränsas presidenten i landet inte heller av konstitutionen på samma sätt som i stater som klassas som liberala demokratier. Denna kombination leder till att Ryssland rimligtvis bör klassas som en illiberal demokrati. (Hague - Harrop, 2010, s. 342). Denna brist på begränsning innebär för övrigt att den ryska presidenten har större makt att påverka lagstiftning, rättsväsendet, utrikespolitiska beslut och landets massmedia i högre grad än om Ryssland skulle varit en liberal demokrati (Oldberg, 2010a, s. 2). Utöver detta är det också Rysslands president som utser premiärministern/regeringschefen, och skapar riktlinjer för inrikespolitiken (Statsskick och politik, 2013).

Som vi tidigare gick igenom i avsnitt 4.1 om systemnivån, så påverkas staternas utrikespolitiska beslut efter hur mycket makt de har gentemot andra stater. För att förtydliga så kallas detta begreppet för *power potential*, vilket innebär att en stats resurser kan överföras till makt. Ryssland får således som stat sin *power potential* genom att använda sig av sina maktresurser. Enligt realister så räknas materiella och naturliga maktresurser in som bland annat innefattar landets geografiska yta, population, naturresurser, militär, industri och infrastruktur. Medan liberaler också ser immateriella resurser som till exempel ledarskap, den nationella bilden eller det offentliga stödet som betydelsefulla (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 124 - 127). Detta betyder att Rysslands effektivitet att influera andra stater - för att få igenom politiska beslut eller styra olika händelser i en viss riktning - beror på vad Ryssland har för *power potential* i förhållande till den andra staten/staterna (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 124). Denna *power potential* utnyttjar sig Ryssland av för att genomföra sin utrikespolitiska strategi som vi berättade om i avsnitt 4.1 om systemnivån. Ryssland använde sig till exempel av sin olja som är ett politiskt medel för att bestraffa Ukrainas närmanden mot västvärlden när en anti-rysk regering fick makten i Ukraina 2005 (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 126).

Detta leder oss vidare till Rysslands kyliga relation med USA. Denna kyliga relation har orsakats av oenighet kring ett flertal internationella händelser och beslut. Bland annat så

är konflikten i Syrien något som Ryssland och USA inte lyckats enas kring. Eftersom att Ryssland stödjer Syrien till skillnad från USA. Anledningen till att Ryssland inte vill att USA ska intervensera i Syrien är som Pukhov påpekar att Ryssland tjänar på att sälja vapen till Syrien - men som vi tidigare påpekat också på grund av Rysslands vilja att inneha en roll som stormakt och att de därför måste motverka att västvärlden får allt mer makt internationellt, särskilt USA med sin status som hegemon (Pukhov, 2012). Ur ett liberalt perspektiv så använder sig Ryssland också av så kallad *soft power*, vilket innebär att man med immateriella resurser försöker få andra stater eller den egna befolkningen att acceptera statens beslut som legitima (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 128). Till exempel så skriver Vladimir Rukavishnikov att "Investments in information, tourism, art, and sports ultimately work to increase Russia's soft power." (Rukavishnikov, 2010, s. 81). Vilket betyder att OS i Sotji 2014 är ett exempel på hur Ryssland använder sig utav *soft power*. Ryssland försöker således med hjälp av *soft power* öka sitt stöd från allmänheten, vilket leder till att Rysslands *power potential* också ökar. Detta eftersom att om en ledare saknar stöd från sin befolkning, så kommer också besluten anses illegitima och därmed minskar landets förmåga att omvandla sina resurser till reell makt (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 128).

Därmed kan man tänka sig att en möjlig orsak till att Snowden beviljas tillfällig asyl av Ryssland är på grund av Rysslands oenighet med västvärlden. Men för att försöka förstå hur Ryssland kom fram till beslutet kan man använda den så kallade rationella modellen. Den rationella modellen är en metod för att analysera hur beslut fattas av en stat, genom att i fem steg komma fram till hur en stat kan ha tänkt innan beslutet fattades (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 138).

1. I det första steget så identifieras problemet som är att Snowden befinner sig i Ryssland och har sökt asyl, men USA vill att Ryssland överlämnar Snowden (TT-Interfax, 2013).
2. Det andra steget går ut på att förklara målen man vill uppnå genom att lösa problemet. Vilket är att Ryssland ser USA som en dominerande stormakt som måste begränsas för att man ska kunna genomföra sina egna mål och bli en mäktigare stat i en multipolär värld (Kanet, 2010, s. 209).
3. I det tredje steget kommer Ryssland fram till att det finns två alternativa lösningar på problemet: a) Avslå Snowdens asylansökan och överlämna honom till USA. b) Bortse från USA:s begäran om utlämning och bevilja Snowden tillfällig asyl och samtidigt ställa krav på Snowden att inte läcka fler dokument som kan skada USA (TT-DN, 2013).
4. Ryssland analyserar för- och nackdelar med båda alternativen. Alternativ a), att överlämna Snowden, kommer inte att försämra den bilaterala relationen, men kan komma att skapa missnöje bland den egna befolkningen och därmed minska *power potential*. Förövrigt låter man USA utöva makt och därmed sänder man ut signaler om att man inte är tillräckligt stark som stat för att stå emot USA:s påtryckningar. Medan alternativ b), att bevilja Snowden asyl, kan försämra en redan ansträngd relation med USA, men man kommer att tjäna på det både inrikes och utrikes eftersom att man visar sig stark nog att trotsa USA. Därmed kan man förbättra bilden av Ryssland internationellt sett och inrikes vinna popularitet bland den egna

befolkningen, vilket inte kommer innebära minskad *power potential* för Ryssland som i det första alternativet

5. Ryssland bestämmer sig därmed för att bevilja Snowden asyl eftersom att fördelarna väger tyngre än nackdelarna, trots risken att den bilaterala relationen försämras. Men denna nackdel övervägs av att man snarare ser sig vinna legitimitet både inrikes och utrikes för sina utrikespolitiska beslut genom att man visar sina politiska muskler utåt. Bland annat eftersom att asylbeslutet kan öka Putins stöd från framförallt den ryska medelklassen (Gessen, 2012, s. 13).

Sammanfattningsvis kan man dra slutsatsen att Ryssland är en regim som klassas som en illiberal demokrati där presidenten innehar stor makt att påverka inom många områden och man kan därför anta att det var Putins beslut att bevilja Snowden asyl. Att Putin samtidigt ställde krav på Snowden att inte skada USA genom att läcka fler dokument kan tolkas som en försiktighetsåtgärd när man offentliggjorde asylbeslutet och att man därmed försökte att indirekt förhandla med USA (Mingst – Arreguín-Toft, 2011, s. 129 - 131). Detta misslyckades eftersom USA:s svar var att ställa in ett planerat bilateralt möte mellan Obama och Putin, vilket kan tolkas som en direkt effekt av Rysslands val att inte ge efter för USA:s krav om utlämning (The Economist, 2013). Asylbeslutet kan däremot också tolkas som ett försök av Putin att utnyttja situationen för att med hjälp av *soft power* öka sitt eget stöd från befolkningen som också kan leda till att Rysslands *power potential* ökar, vilket innebär att Rysslands internationella inflytande blir större.

4.3 Individnivån

En intressant faktor som kan spela roll i utrikespolitiska beslut är beslutfattarens personlighet. Därför använder vi oss här av Margaret Hermans metod för att undersöka Putins personliga egenskaper och hur de kan påverka hans utrikespolitiska beteende. Hermans metod går ut på att sex olika personliga egenskaper analyseras och kategoriseras därefter antingen som hög/stark eller låg/svag. De olika personliga egenskaperna som kategoriseras enligt Hermans schema är: Nationalism, uppfattning av kontroll, behov av makt, behov av tillhörighet, begreppsmässig komplexitet och misstro mot andra. Till sist sammanställs alla de personliga egenskaperna som kategoriserats och beroende på om det finns flest låga/svaga eller höga/starka kan man bestämma ledarens utrikespolitiska läggning, som är antingen självständiga om de flesta är höga/starka eller deltagande om de flesta egenskaperna är av låg/svag karaktär (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 159 - 160).

Bland de relevanta personliga egenskaperna som ska kategoriseras så kommer vi att börja med att kategorisera Putins nationalism. Luke March skriver bland annat – i sin artikel *Is nationalism rising in Russian foreign policy?: The case of Georgia*. – att nationalismen har spelat en stor roll för Rysk inrikes- och utrikespolitik under Putins tid som president (March, Luke, 2011, s. 192). Det han syftar på är hur Putin försöker öka sin popularitet bland den inhemska befolkningen genom att framstå som Rysslands hjälte och därmed utnyttja befolkningens nationalistiska känslor till den egna nationen

(Ekström, 2013). Vidare så är Putins uppfattning av kontroll förmodligen hög. Ett exempel som bekräftar detta är hur han har kontroll över landets statliga medier och väljer att bland annat stänga ner en statsägd nyhetsbyrå för att ersätta den med en ny. För att öka kontrollen över vad den ryska median rapporterar (Heritage, 2013). Att kontrollera de ryska medierna har dock förekommit under en lång tid i Ryssland. Redan under Putins första mandatperiod som president kontrollerades de tre dåvarande nationella TV-bolagen av staten (Gessen, 2012, s. 239). Masha Gessen skriver i sin bok *Mannen utan ansikte* att staten enligt Vladimir Gusinskij - som var ägare till medieföretaget Media-Most som utsattes för utpressning - ska ha utövat "statlig organiserad utpressning" för att få kontroll över privata mediebolag, ett beslut som hon skriver troligen kom direkt från Putin (Gessen, 2012, s. 225 - 226). En möjlig orsak till detta ska ha varit att Putin insett att om media kan hjälpa honom att få makten, så kan den också användas till hans nackdel (Gessen, 2012, s. 238). Dessutom kan Putins behov av makt också anses vara högt. Bland annat på grund av vad Ingmar Oldberg skriver om i sin artikel *Russias Great Power Strategy under Putin and Medvedev* att enligt Rysslands utrikespolitiska strategi så vill Ryssland öka sin makt på det internationella planet som en stormakt (Oldberg, 2010a, s. 23). Misstron mot andra är förmodligen också hög hos Putin. Främst på grund av Rysslands skeptiska attityd mot väst men framförallt mot USA. Ett exempel på denna skepsis är hur Ryssland vill hindra NATO från att rekrytera medlemmar inom CIS-regionen som nämnt i avsnitt 4.1. Därmed kan vi baserat på att majoriteten av de relevanta personliga egenskaperna hos Putin visat sig vara av "hög" karaktär fastställa att Putin enligt Hermans schema bör placeras in bland ledare med en självständig utrikespolitisk läggning. Att Putin är en självständig ledare personlighetsmässigt betyder att han först och främst fattar beslut utifrån sina egna intressen.

Utöver Putins personlighet så har även hans *belief system* kring USA analyserats för att hitta fler möjliga orsaker till Snowdens asyl. Kortfattat så innebär *belief system* att tidigare händelser eller upplevelser, som en individ tagit del av, färgar individens beslut (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 164). Något som däremot skulle kunna problematisera asylbeslutet som en orsak av Putins *belief system* skulle vara att han var KGB-agent under Sovjettiden (Gessen, 2012, s. 142 - 143). Putins bakgrund som agent inom underrättelsetjänsten skulle därmed kunna betyda att han inte sympatiserar med Snowdens illojala agerande. Detta måste innebära att Putins asylbeslut kan ha påverkats av hans *belief system* kring USA. Där han bland annat långt tidigare har engagerat sig för att begränsa USA:s dominans för att stärka Rysslands position i det internationella systemet (Kanet, 2010, s. 209).

Vidare så finns det Som Mingst och Arreguín-Toft påpekar flera olika psykologiska mekanismer för att behandla information på (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 165). Hur Putin behandlade informationen om Snowdens asylansökan baseras således på hans *belief system* kring USA. Mekanismen som Putin kan tänkas ha använt sig av, för att komma fram till beslutet att bevilja Snowden asyl, skulle möjligen kunna vara *kognitiv konsistens*. Detta innebär att information som stämmer överens med personens *belief system* är lättare att acceptera än sådan som inte stämmer överens med dennes *belief system* (Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 165). Exempelvis ville USA i det här fallet att Ryssland skulle utlämna Snowden (TT-Interfax, 2013). Samtidigt hade relationen mellan USA och Rysslands inte varit på topp på grund av ett flertal olika oenigheter kring andra mer betydelsefulla politiska frågor för Ryssland. Resultatet av detta blir enligt denna teori då att Putin på grund av sin *kognitiva konsistens* valde att inte heller

vara enig med USA denna gången och därmed valde att acceptera Snowdens asylansökan och ge honom tillfällig asyl.

För att sammanfatta det hela på individnivån så kan Putins självständiga ställningstagande i att fatta utrikespolitiska beslut i kombination med hans *belief system* kring USA vara orsaker till att Snowden beviljades tillfällig asyl. Putin vill således visa styrka genom att inte ge efter för USA och därmed säkra sin egen makt inrikes eftersom att han hoppas vinna popularitet hos den egna befolkningen.

5 Kina

5.1 Systemnivån

“Let China sleep; when she wakes she will shake the world”. Detta citat är ett yttrande som Napoleon Bonaparte tydligen skall ha gjort angående det land denne man redan då uppenbarligen såg som en potentiell världsmakt. Om detta citat skrev en icke-namngiven *The Economist*-journalist redan 1997 att ”[i]t has become the quote that launched a thousand articles” och avslutar uppmanande därför med att skriva ”[p]erhaps it is time to put this particular quote to sleep” (The Economist, 1997). Om det på något vis är en tröst för denne icke-namngivne journalist är vårt bruk av detta citat som inledning på detta avsnitt inte gjort med avsikt att belysa citatets sanning, utan snarare för att belysa dess popularitet. Citatets popularitet vittnar nämligen kanske om ett implicit accepterade av det realistiska synsättet där stater strävan efter överlevnad och ett säkerställande av sin makt och maktposition i ett anarkiskt internationellt system står i fokus (se exempelvis Mingst & Arreguín-Toft, 2011, s. 73-74). Vår fråga blir då istället hur träffande en sådan tolkning är – är det lämpligt att betrakta Kina som en uppvaknande jätte som eftersträvar ett kullkastande av nuvarande internationella maktförhållanden? Var kan man placera Kina i det internationella systemet, hur agerar Kina i internationella frågor och vilken innebörd har detta för hanterandet av Snowden?

Joseph S. Nye, Jr. tar i en artikel som diskuterar framtidens politiska förhållande mellan USA och Kina upp flera intressanta perspektiv och teser kring Kinas roll och framtid inom det internationella systemet. Som Nye påpekar påstår så kallade offensiva realister (med John Mearsheimer i spetsen) att Kina omöjligen kan utmana USA:s (synbarligen) dominanta/hegemoniska ställning i världen på fredligt vis (Nye, 2008, s. 30). Huvuddragen i den offensiva realismen är nämligen att stater måste vara offensiva för att säkra sin egen överlevnad och relativa maktposition och att de således aldrig kan vara passiva eller defensiva i sitt agerande (detta kan jämföras med den strukturella neorealismen som underliggande teori och hur vi presenterar denna i motsvarande avsnitt för Ryssland ovan)(Mearsheimer, 2011 [2001], s. 32). Eller som Mearsheimer själv enligt Nye uttryckt sig om situationen: “the United States and China are likely to engage in an intense security competition with considerable potential for war” (Nye, 2008, s. 30). Nye själv ställer sig till synes skeptisk till denna ståndpunkt då han verkar anse att betraktandet av Kina som en seriös utmanare till USA är överdriven. Han framhåller bland annat att Kinas ekonomiska styrka är överdriven och hänvisar till att de har en inkomst per capita som ligger långt efter USAs, och ifrågasätter dessutom landets potential till fortsatt tillväxt när han skriver att ”growth rates generally slow as economies reach higher levels of development” (Nye, 2008, s. 31). Nye framhäver vidare att Kina inte kan mäta sig med amerikanska motsvarigheter vad gäller den teknologiska aspekten av militären och underrättelsetjänstorgan, och att sådana saker som korruption och otillräcklig infrastruktur väcker stora frågor om den interna

stabiliteten i landet - vilket i sin tur innebär att statens förmåga att agera slagkraftigt och enat i internationella frågor går att betvivla (Nye, 2008, s. 31-32).

I en annan artikel diskuterar Sungshin Kim Kinas plats i det internationella systemet och då i synnerhet i förhållande till USA och dess synbarliga position som världens mäktigaste och dominerande stat – världens hegemon – framhålls en annan aspekt av amerikansk militär överlägsenhet och det komplicerade ekonomiska förhållandet staterna emellan. Kim påpekar att användningen av dollarn (USD) som en slags globalt accepterad och använd valuta bland annat lett till att USA kunnat låna mycket pengar av Kina (i form av en försäljning av statsobligationer) och således byggt upp en avsevärd skuld till Kina (Kim, 2010, s. 117). Kinas avsevärda investeringar i amerikanska statsobligationer är dock starkt relaterade till att dollarns relativa styrka och balans gagnar och säkrar den enorma kinesiska exportindustrin (Kim, 2010, s. 118-119). Frågan blir därför vilken av staterna som är mest beroende av denna situations fortlevnad – och således vem som är mest benägen att söka ändra den - men klart är hur som helst att relationen mellan de båda staterna kompliceras av dessa förhållanden och möjligtvis kan situationen fungera som ett skydd mot en eventuell konflikt.

Kim vidhåller i sin artikel också att Kinas sjömilitära styrka begränsas avsevärt av det faktum att landet på alla håll omges av stater vilka försätter Kina i en isolerad position (Kim, 2010, s. 122). Från Sydkorea och Japan i norr till Taiwan längre söderut, och vidare Filippinerna, Malaysia, Vietnam och Singapore. Kim sammanfattar problemet på följande vis: ”No other country that is so dependent on overseas resources [Kim framhäver tidigare i artikeln Kinas behov av oljeimporter från mellanöstern] has such obstacles to developing credible sea-power” (Kim, 2010, s. 123).

Både Nye och Kim bidrar således med intressanta perspektiv på Kina vars militära och ekonomiska makt de alltså verkar anse vara överskattad. Nye presenterar dock även en annan invändning mot ”hotet” av den rådande maktsituationen som Kinas frammarsch synbarligen innebär. Med hänvisning till vad man kanske kan betrakta som en av realismens fäder (eller förfäder), Thucydides, påstår Nye också att synen på - och återgivandet av - Kina som en ofrånkomlig utmanare till USA är en tolkningsfråga. Hänvisningen syftar här på att den realistiska tolkningen utesluter att den växande makten (Kina) kan ha fredliga eller icke-expansiva ambitioner. Att den växande makten således alltid kommer söka kullkasta den nuvarande giganten är således enbart ett perspektiv. Som bland annat Camilla T. N. Sørensen påpekar så har den officiella ambitionen i Kina nämligen under en tid (sedan 1990-talet) varit att man skall växa och utöka sitt inflytande på fredligt vis – att man ska göra en så kallad ”*peaceful rise*” (Sørensen, 2013, s. 373). Men vad kan man då säga om Kinas ambition om en ”*peaceful rise*”?

Som Tea Kiliptari påpekar så finns det ”[...] numerous books and journal articles [that] discuss the concepts of peaceful rise,” or “peaceful development” i Kina – men någon konsensus kring hur man ska förhålla sig till det verkar det inte finnas (Kiliptari, 2013, s. 1). Om man bortser från Mearsheimer och den offensiva realismen som per definition motsätter sig idén om att denna typ av uppgång är möjlig återstår likväl skeptiker. Sørensen uttrycker exempelvis skepsis mot idén och hon stöder sig på Avery Goldstein som ser policyn som en temporär strategi (Sørensen, 2013, s. 383). Den temporära strategin bygger synbarligen på tanken om att Kina söker maximera sin utveckling utan att rubba systemet eftersom man under amerikansk dominans/hegemoni ändå är

oförmögen att göra det (Sørensen, 2013, s. 383). Sørensen själv ser vidare att man nu kommit till en möjlig brytningspunkt där Kina inte längre kan upprätthålla en låg profil utan (som i fallet med Syriens inbördeskrig) måste ta större plats på den internationella scenen (Sørensen, 2013, s. 373). Med hänvisning till Peking-professorn Wang Yizhous uttalanden framhåller Sørensen dessutom att Kina på grund av sin storlek och ständigt ökande roll inom internationella angelägenheter inte längre kan hålla en låg profil utan måste inta en mer aktiv roll (Sørensen, 2013, s. 375).

Den tidigare nämnda Kiliptari tolkar Kinas "*peaceful rise*" på ett annat vis och benämner det en "*smart rise*" istället (Kiliptari, 2013, s. 78). Kiliptari hävdar nämligen att Kina agerar pragmatiskt och att dess ledare kombinerar *soft power* och *hard power* för att fortsätta sin utveckling. Kina har nämligen enligt Kiliptari sökt utöka sitt inflytande i världen genom att utveckla sin *soft power*, bland annat genom att locka många utlandsstudenter till att studera i Kina och dessutom hjälpa studenter i andra länder att lära sig kinesiska, *samtidigt* som man försiktigt och stadigt förbättrat sin militära och ekonomiska makt (*hard power*) (Kiliptari, 2013, s. 88). Huang & Ding visar också i sin artikel (förvisso från 2006) hur diverse opinionsundersökningar utförda av stora västerländska mediebolag (bland annat BBC) visade att det inte fanns något västerländskt land där befolkningen nu hade en allmänt negativ bild av Kina – något som möjligtvis är indikativt för att Kina lyckats med att framstå som en stat som ämnar/ämnade att resa sig på ett fredfullt vis (Huang & Ding, 2006 s. 38). Huang och Ding fastslår dock i sin slutsats att "*soft power remains Beijing' underbelly and China still has a long way to go to become a true global leader*" - även om Kina visat sig överlägsen Sovjetunionen i denna aspekt (Huang & Ding, 2006, s. 41).

Sammanfattningsvis bör man kanske påpeka att det tvivelsutan finns mycket sagt och skrivet om Kinas roll och position i dagens internationella system, och att åsikterna och perspektiven ofta är oförenliga. Det som rimligtvis bör betonas är att Kina möjligtvis ännu inte besitter tillräckligt med makt (oavsett vilken makt man här talar om) för att utmana systemets hegemon – alltså varken på fredligt eller våldsamt vis. Den försiktighet som präglat kinesisk policy de senaste årtiondena kan dock kanske enbart svårligen fortgå eftersom Kina genom sin ökande globala inblandning och integration tvingas ta större plats (frivilligt eller ofrivilligt).

Kinas beslut att inte erbjuda Snowden asyl kan på systemnivå således förstås som ett tecken på försiktighet från regimen. Även om Kinas perifera roll inom det internationella systemet kanske inte länge till kan bibehållas så befinner sig Kina fortfarande inte i en situation där man varken vill eller kan utmana USAs hegemoniska position direkt. Det omfattande och viktiga ekonomiska förhållandet mellan de två staterna är också en tänkbar anledning till att Kina undviker den konflikt ett erbjudande om asyl till Snowden hade inneburit; oavsett vem som är mer beroende i detta avseende så är det kanske inte värt att riskera detta förhållandes fortlevnad över Snowden.

5.2 Statsnivån

I betraktandet av Kina och dess egenskaper på statsnivå är det rimligt att kanske först behandla dess styrelseskick och politiska system. Kina är först och främst en auktoritär regim som på många vis motarbetar liberala och/eller demokratiska tendenser inom landet. Ett vanligt och användbart mått av ett lands frihets- eller demokratinivå finner man hos Freedom House (begrepp som frihet och demokrati är givetvis komplexa och arbiträra men utgångspunkten är i mångt mycket att dessa betraktas utifrån en konventionell västerländsk tolkning av begreppen där åsikts-, press-, och religionsfrihet bland annat tas i beaktning). Kina har idag 6.5 på Freedom House-rankingen, vilket alltså är 0.5 ifrån ”sämsta” (det vill säga minst fria eller demokratiska) möjliga ranking, och är således att betrakta som ”*not free*” (Freedom House, 2013b). Freedom House rankingen talar således sitt tydliga språk, men andra faktorer och infallsvinklar kan också tas i betraktande i granskningen av Kinas politiska system – den ekonomiska aspekten och liberaliseringen blir en oundviklig aspekt.

En historisk tillbakablick är också nödvändig när man betraktar Kina vad avser dess politiska system. Som exempelvis Kurlantzick påpekar så har Kina ända sedan Deng Xiaopings övertagande av den faktiska politiska makten i Kina ägnat sig åt en liberalisering vad avser dess ekonomi (Kurlantzick, 2011, s. 30). Tankar eller förhoppningar om att denna liberalisering så småningom också skulle leda till politiska reformer slogs däremot (i alla fall temporärt) i spillror i och med händelserna vid himmelska fridens torg 1989 där pro-demokratiska protester våldsamt slogs ned och skingrades av statliga våldsorgan (militär och polis) (Kurlantzick, 2011, s. 31).

Vissa anser dock att politiska reformer i Kina är på väg i och med en fortsatt ekonomisk utveckling och tillväxt. Som Kurlantzick själv påpekar så uttryckte Hillary Clinton 2011 att Kina genom sitt fortsatta motstånd mot demokrati försökte stoppa något som var oundvikligt (Kurlantzick, 2011, s. 32). Henry S. Rowen hävdar också att Kina lär bli mer och mer fritt, även om han inte verkar vara lika övertygad som Clinton vad avser en sådan utveckling. Rowen framhåller med hänvisningar till freedom house rankingen att Kina i och med sin ekonomiska liberalisering inom några år kommer ha uppnått en sådan välståndsnivå som – enbart undantaget olje-rika länder - alltid har inneburit en kategorisering som ”*partly free*” eller ”*free*” (Rowen, 2012, s. 36). Rowen pekar nämligen på att det oavsett hur man ser på det finns en ofrånkomlig korrelation mellan demokrati och ekonomiskt välstånd: ”China's situation needs to be put into the world-wide pattern, which shows a strong correlation between economic development and democratic freedoms” (Rowen, 2012, s. 37). Rowen menar vidare att det ökade välståndet i Kina dessutom lett till uppkomsten av en relativt stark medelklass, ett visst uppluckrande av regimen hårda kontroll i form av att pressfriheten har ökat och att ”people have a growing sense of having rights (not a traditional Chinese value)” (Rowen, 2012, s. 37). Kurlantzick, som också påpekar att Kina fått en relativt stark medelklass, hävdar dock till skillnad från Rowen att denna befolkningsgrupp är positivt inställd till den nuvarande regimen (Kurlantzick, 2011, s. 32). Kurlantzick hävdar dessutom att en jämförande undersökning visar att kineser i allmänhet är betydligt nöjdare med var Kina är på väg än vad amerikaner är över utvecklingen i USA (Kurlantzick, 2011, s. 32). Andra åsiktshavare understryker att internet innebär ett svåröverkomligt problem för regimen och påpekar att myndigheterna trots sitt genomförande av vissa typer av sociala reformer (en-barns-policyn lättades/ändrades så

sent som i slutet av december 2013) håller starkt på vad författaren till relevant artikel kallar för ”China’s Great Firewall” vilket är ett resultat av att myndigheterna är medvetna om att ”China’s netizens are adept at bypassing or outsmarting censorship software” (Guardian, 2013)(Time, 2013).

För att återgå till den ekonomiska situationen och liberaliseringen i landet – vars vikt är svår att överskatta om man ska tro på medierapportering och antalet akademiska artiklar som fokuserar på denna aspekt – så påpekar Kurlantzick dessutom att endast 3 av Kinas 44 största bolag är privatägda vilket måhända är en indikation på att Kina trots allt lyckats kombinera politisk *status quo* med ekonomisk utveckling (Kurlantzick, 2011, s. 32). Andra så som Time-journalisten Michael Schuman menar att detta läge är ohållbart och påpekar att ”[i]n order to have properly functioning banks, for instance, the government has to stay clear of lending decisions” - vilket alltså innebär att regimen måste göra eftergifter vad avser kontroll och reglering (Schuman, 2013).

Oavsett vem av dessa som har rätt (om någon) i denna fråga så är det uppenbart att Kina befinner sig i ett läge och en tid som troligtvis ter sig synnerligen svår och oviss för landets ledare och beslutsfattare. Detta kan rimligtvis vara en viktig faktor för beslutet att inte erbjuda Snowden asyl - när statens stabilitet står under hot och inrikespolitiska förhållanden är högst osäkra så är det kanske läge att undvika att utmana världens mäktigaste stat. Regimens väldigt omfattande system för internetcensur och ovilja att reducera denna kan också tänkas bidra till att man inte vill hjälpa en individ som uppenbarligen inte eftersträvar en begränsande eller hemlighetsfull statsapparat (det samma kan givetvis sägas om Ryssland, men Ryssland är trots allt kanske att betrakta som något ”friare”).

Om man slutligen betraktar beslutet att inte erbjuda Snowden asyl utifrån den rationella modellen - liksom vi gjort med Ryssland ovan - så ser man att förutsättningarna för de två staterna trots allt skiljer sig åt ganska avsevärt. Som påpekat så hade ett överlämnande i Rysslands fall kunnat skapa missnöje hos den egna befolkningen och därmed minskat statens *power potential*. Kina har inte haft en lika konfliktfylld (eller maktmässigt jämlik) historia med USA och riskerade rimligtvis inte samma typ av missnöje hos den egna befolkningen genom att bifalla USA (även om Snowden inte överlämnades så erbjöds han ju som känt heller inte asyl).

5.3 Individnivån

När man undersöker förhållanden för ledare och individer vid maktpositioner i Kina är det viktigt att först erkänna att reell makt och officiell makt inte måste vara samma sak. Givetvis gäller detta för alla möjliga situationer vad avser makt även i en icke-politisk mening, men i Kinas fall är det synnerligen viktigt att understryka detta förhållande på grund av en man vars officiella makt var begränsad men ändå av synbarligen de flesta betraktats som statens högste ledare, nämligen Deng Xiaoping. Deng Xiaoping innehade aldrig den officiella toppositionen inom landet eller det kommunistiska partiet (titel: generalsekreterare), men var likväl uppenbarligen landets de facto ”*paramount leader*”. Att inofficiellt ledarskap har – och således fortfarande kan – spela en stor roll inom kinesisk politik står således klart. Ett viktigt antagande för denna uppsats och

granskning av ledarskapet i Kina är dock att det just nu inte finns någon individ av Deng Xiaoping-typ utan att de officiella ledarna faktiskt även är de med den reella makten. I Kinas fall blir detta således Xi Jinping. Ett omedelbart problem med Xi Jinping är dock hans korta tid vid makten vilket innebär att de slutsatser man kan dra om honom är begränsade. Som Jean-Pierre Cabestan uttrycker det: "It would be unwise, however, to draw too many conclusions, since these would necessarily be over-hasty and impressionistic" (Cabestan, 2012, s. 69).

Med det sagt så har han varit en offentlig och relativt högt uppsatt person inom det kommunistiska partiet under en hel del år och hans politiska kändisskap föregicks dessutom av det kändisskap som medföljde att vara gift med den kända sångerskan Peng Liyuan. Men vad kan man då påstå om Xi Jinping och dennes ställning och egenskaper? En lika utförlig analys av Jinping som av Putin är på grund av det begränsade materialet inte möjlig, men detta betyder inte att information och analysmaterial inte är tillgängligt överhuvudtaget. Författarna till en artikel om Jinping i *The Chinese Journal of International Politics*, He Kai och Feng Huiyun, hävdar exempelvis i sin analys av Jinpings retorik att man kan se tendenser av en mer bestämd eller hård ("*assertive*") linje hos Jinping i förhållande till dennes föregångare Hu Jintao (Kai & Huiyun, 2013, s. 210). Kai och Huiyin påpekar att Jinping hittills inte uppvisat någon avsevärd skillnad i sina retoriska handlingar gentemot Jintao – vilket har att göra med att granskningen gjordes innan Xi Jinping kommit till makten och att Jinping således inte velat eller kunnat utmana Jintaos policys eller övertygelser – men att visa nyansskillnader alltså går att urskönja. Kai och Huiyin föreslår vidare att Xis mer bestämd inställning har att göra med att kinesisk diplomati blivit allt mer bestämd sedan 2009 och ännu mer så sedan Obamas "*pivot toward Asia policy*" 2012 (Kai & Huiyun, 2013, s. 229). Författarna erkänner dock själva att det är för tidigt för att dra några slutsatser om Jinpings utrikespolitiska policys och hurvida han kommer agera annorlunda än sin föregångare (Kai & Huiyun, 2013, s. 227). De påpekar istället att Jinping – liksom Jintao till viss grad – kommer att vara mer benägen att sjösätta egna projekt eller ståndpunkter efter att ha konsoliderat sin makt. Som de skriver: "It is reasonable to believe that Xi's belief system will change when he consolidates his power after 2013, the interesting question being exactly how and in which direction" (Kai & Huiyun, 2013, s. 227).

Jean-Pierre Cabestan skriver även han i sin artikel om Xi Jinping med försiktighet angående att dra några slutsatser om vad Jinping gjort hittills eller vad man kan komma att förvänta sig av honom, men målar ändå upp en något annan bild av Jinping än vad Kai och Huiyun gör. Cabestan verkar se Jinping som en ledare som undvikit att eftersträva någon särprägel eller att stå ut för mycket i mängden. Cabestan ser nämligen Jinping som en pragmatiker i detta avseende; han har undvikit att avvika från det kommunistiska partiets norm och har istället intagit en försiktig och avvaktande position inom både den privata och officiella sfären. Cabestan uttrycker det på följande vis: "unwilling in his actions, style, and even more so in his private life to depart from the norm authorised by the Party and to expose himself to attacks by his detractors. He presents a clear contrast to someone like Bo Xilai". Denne Bo Xilai som Cabestan refererar till var alltså också medlem av det kommunistiska partiets absoluta elit tills han dömdes och sattes i fängelse för en korrupsionsskandal (BBC News, 2013). Xilai var kanske att till skillnad från Jinping att betrakta som en långt mer utåtsvävande figur som alltså frångick normen eller den traditionella typen av partimedlem.

Även om information om Jinping är relativt begränsad så finns det likväl indikationer på att han faktiskt kommer vara mer tongivande och bestämd i sitt agerande än sin föregångare - även om han inte verkar vara den typ som frångår officiell policy eller kutym i första taget. Denna benägenhet att hålla en hyfsat låg profil kan i samband med hans korta tid vid makten (och behov av att konsolidera sin maktposition) troligtvis vara ytterligare en bidragande faktor till varför Kina valde att inte erbjuda Snowden asyl.

6 Jämförelse och slutsats

Det är uppenbart från det vi har redovisat ovan att Ryssland och Kina har (och att dess beslutsfattare anser sig ha) helt skilda förutsättningar inom det internationella systemet. Till att börja med har Kina en odiskutabelt större ekonomi än Ryssland, men detta övertag kompliceras av det faktum att detta övertag på sätt och vis är beroende av att den hegemoniska kraften man eventuellt skulle utmana (alltså genom ett asylerbjudande till Snowden) faktiskt har varit och är en förutsättning till att man faktiskt kunnat uppnå den typ av ekonomisk utveckling man faktiskt gjort. Oavsett i vilken mån den tidigare framhållna kinesiska försiktigheten beror på detta ekonomiska förhållande så är försiktigheten ändå ett nästan odiskutabelt faktum. Ryssland har å andra sidan knappast uppvisat någon liknande försiktighet (i alla fall inte på sistone) vilket beviljandet av Snowdens asylansökan givetvis är ytterligare ett bevis på.

På statsnivå så är det uppenbart att Kina befinner sig i en tid där dess beslutsfattare står inför svåra och potentiellt samhällsomvälvande val vilket verkar bidra till ytterligare försiktighet vad gäller sådant som är känsligt för relationen till USA. I Ryssland så verkar samtidigt Putin vara den ofrånkomligt centrala punkten för beslutsfattandet och beslutet att erbjuda Snowden asyl kan tänkas dels ha varit en prestigeökande handling som givit en popularitetsskjuts inrikes, och dels visat att Ryssland är seriösa i sin strävan att omvandla den nuvarande unipolära världsordningen till att istället vara multipolär. Putins roll i Snowden-fallet verkar således vara avsevärd, men Jinpings roll verkar däremot vara dess mindre avgörande. Jinping har nämligen intagit en position som står i linje med Kinas kommunistiska partis försiktighet vilket delvis rimligtvis har att göra med dennes korta tid vid makten.

Sammanfattningsvis kan man påpeka att den kinesiska försiktigheten (i synnerhet gentemot USA) går att finna på alla analysnivåer och således förklarar varför Kina valde att inte erbjuda Snowden asyl - vilket även överensstämmer med vår hypotes om Kinas agerande. I Rysslands fall existerar denna försiktighet inte, utan regimen har istället till synes i Snowden sett en möjlighet att vinna popularitet på hemmaplan (i enlighet med vår hypotes) samtidigt som man - i motsättning till vår hypotes - därmed fortsätter att aktivt arbeta för ett mer multipolärt internationellt system.

7 Diskussion

Det första som rimligtvis bör framhållas i detta avsnitt är att analysen i denna uppsats egentligen även är applicerbar på annat än Snowden-fallet. På flera vis är vår analys nämligen en kartläggning av hur de båda staterna fattar beslut i allmänhet - en undersökning av vilka faktorer som spelar in när beslutsfattarna i respektive stat måste fatta beslut som kan ha en effekt på relationen med det internationella systemets mäktigaste stat USA. Samtidigt har vi försökt göra kopplingen till Snowden så stark som möjligt även om detta kompliceras av Snowden-fallets unikheter. Andra visselblåsare som uppnått en liknande grad av uppmärksamhet har antingen friats i domstol eller dömts till långa fängelsestraff och inte liksom Snowden kunnat fly sitt land och röra om i världens mäktigaste staters bilaterala relationer (*The Guardian* var en av ett antal tidsskrifter som nyligen publicerade ett öppet brev från en grupp kända visselblåsare som skänkte sitt stöd till Snowden och ingen av dessa dömdes till fängelse för sina handlingar)(Drake, o.a., 2013). Denna unikheter innebär att det inte går att luta sig mot någon tidigare forskning som behandlat denna typ av situation.

Snowden-fallets färskhet är som tidigare nämnt också ett problem eftersom i princip ingen (statsvetenskaplig) forskning verkar ha producerats om dennes handlingar och speciella situation. Detta faktum har inneburit att den information om Snowden som använts i denna uppsats främst kommer från olika nyhetstidningar och hemsidor vilket kanske inte är optimalt. Förhoppningsvis bör dock eventuella kritiker kunna hålla med om att de källor som använts i detta avseende faktiskt kan anses vara (åtminstone) ganska tillförlitliga.

En annan sak som är viktig att framhålla är att det finns väldigt mycket skrivet om de respektive staternas position inom det internationella systemet och vilka förhållanden som råder inrikes i de två staterna. Detta betyder att vi varit tvungna att enbart presentera det vi ansett vara viktigast och mest relevant vilket innebär att en hel del perspektiv valts bort och att andra saker har stått i fokus för Ryssland än för Kina. Andra uppsatsförfattare hade kunnat framhäva andra aspekter ur det gedigna antal forskarrapporter, litterära verk och nyhetsartiklar som producerats.

Snowden-historien är knappast heller utagerad – till att börja med så kan dennes asylsituation fortfarande förändras om beslutsfattarna (med Putin i spetsen) i Ryssland känner att de bättre tjänar sin stats intressen genom att överlämna honom till USA – antingen inom en snart framtid eller när den temporära asylens tidsperiod runnit ut. Om Snowden är färdig med sitt visselblåsande eller inte är osäkert även om han nyligen i en intervju med *Washington Post* avslöjat att han tycker att han genomfört sitt uppdrag (Gellman, 2013). *Washington Post* kunde nämligen så sent som 02/01/2014 baserat på dokument försedda av Snowden avslöja NSAs planer på att bygga en “quantum computer that could crack most types of encryption” (Rich & Gellman, 2014). Huruvida detta var nya eller gamla dokument framgick dock inte av artikeln.

Med tanke på alla dessa speciella förhållanden kring Snowdens fall så kan man tänka

sig att en hel del framtida forskning kommer att kretsa kring dennes handlingar och vilka effekter dessa har fått och kommer att ha. Förhoppningsvis har denna uppsats bidragit med något för förståelsen av detta unika fall och för förståelsen av Kinas och Rysslands status och ambitioner i världen.

8 Referenser

- Anishchuk, A. (den 19 September 2013). *Russia's Putin says could seek re-election in 2018*. Hämtat från Reuters: <http://www.reuters.com/article/2013/09/19/us-russia-putin-idUSBRE98I12A20130919> den 16 December 2013
- BBC News. (den 11 November 2013). *Bo Xilai scandal: Timeline*. Hämtat från BBC: <http://www.bbc.co.uk/news/world-asia-china-17673505> den 25 December 2013
- Cabestan, J.-P. (2012). Is Xi Jinping the reformist leader China needs? *China Perspectives*, 69-76.
- Columbia electronic encyclopedia. (2013). Espionage. Columbia University Press.
- Cox, M. (2011). From the cold war to the world economic crisis. i J. Baylis, S. Smith, & P. Owens, *The globalization of world politics. An introduction to international* (ss. 66-80). Oxford: Oxford University Press.
- Drake, T., Ellsberg, D., Gun, K., Kofod, P., McGovern, R., Radack, J., & Rowley, C. (den 11 December 2013). *Former whistleblowers: open letter to intelligence employees after Snowden*. Hämtat från The Guardian: <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/dec/11/whistleblowers-open-letter-after-snowden-revelations> den 5 Januari 2014
- Ekström, K. (den 2 Januari 2013). *Putins Ryssland på väg tillbaka mot sovjettiden*. Hämtat från Utrikespolitiska institutet: <http://www.ui.se/blog/uibloggen/2013/1/2/putins-ryssland-pa-vag-tillbaka-mot-sovjettiden.aspx> den 30 December 2013
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Freedom House. (2013a). *Freedom in the world: Russia*. Hämtat från Freedom House: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/russia> den 16 December 2013
- Freedom House. (2013b). *Freedom in the world: China*. Hämtat från Freedom House: <http://www.freedomhouse.org/report/freedom-world/2013/china> den 20 December 2013
- Gellman, B. (den 23 December 2013). *Edward Snowden, after months of NSA revelations, says his mission's accomplished*. Hämtat från The Washington post: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/edward-snowden-after-months-of-nsa-revelations-says-his-missions-accomplished/2013/12/23/49fc36de-6c1c-11e3-a523-fe73f0ff6b8d_story.html den 5 Januari 2014
- Geopolitik. (2013). Hämtat från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se/ludwig.lub.lu.se/lang/geopolitik#> den 20 December 2013
- Gessen, M. (2012). *Mannen utan ansikte*. Falun: Brombergs Bokförlag.
- Hague, R., & Harrop, M. (2010). *Comparative government and politics* (8:e uppl.). Hampshire and London: Macmillan Press.
- Hamati-Ataya, I. (2010). Paths not taken: A retrospective systemic reading of post-soviet international alternatives. *International journal on world peace*, 27(3), 7-27.

- Heritage, T. (den 9 December 2013). *Putin dissolves state news agency, tightens grip on Russia media*. Hämtat från Reuters: <http://www.reuters.com/article/2013/12/09/us-russia-media-idUSBRE9B80I120131209> den 25 December 2013
- Huang, Y., & Ding, S. (2006). Dragon's underbelly: An analysis of China's soft power. *East asia: An international quarterly*, 23(4), 22-44.
- Kai, H., & Huiyun, F. (2013). Xi Jinping's operational code beliefs and China's foreign policy. *Chinese journal of international politics*, 6(3), 209-231.
- Kanet, R. E. (2010). From the "new world order" to "resetting relations": Two decades of US - Russian relations. i R. E. Kanet, *Russian foreign policy in the 21st century* (ss. 204-221). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Kilipari, T. (2013). China's smart rise. *Security Strategies Journal*, 9(18), 77-102.
- Kim, S. (2010). The rise of China within American hegemony. *East West Connections*, 10(1), 113-124.
- Kurlantzick, J. (2011). After Deng. *Nation*, 293(16), 27-34.
- March, L. (2011). Is nationalism rising in Russian foreign Policy?: The case of Georgia. *Demokratizatsiya*, 19(3), ss. 187-207.
- Mearsheimer, J. J. (2011 [2001]). Anarchy and the struggle for power. i K. A. Mingst, & J. L. Snyder, *Essential Readings in World Politics* (ss. 31-50). New York: W. W. Norton & Company.
- Mingst, K. A., & Arreguín-Toft, I. M. (2011). *Essentials of international relations* (5:e uppl.). New York: W. W. Norton & Company.
- Nye, J. S. (2008). The future of China-US relations. *Washington journal of modern China*, 9(1), 29-34.
- Oldberg, I. (2010a). *Russia's great power strategy under Putin and Medvedev*. Stockholm: Swedish institute of international affairs.
- Oldberg, I. (2010b). Aims and means in Russian foreign policy. i R. E. Kanet, *Russian foreign policy in the 21st century* (ss. 30-58). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Olofsdotter Stensöta, H. (2010). Genus och etik i förvaltningens processer. i B. Rothstein (red.), *Politik som organisation: förvaltningspolitikens grundproblem* (ss. 142-167). Stockholm: SNS Förlag.
- Pukhov, R. (den 6 Juli 2012). *Why Russia is backing Syria*. Hämtat från The New York Times: <http://www.nytimes.com/2012/07/07/opinion/why-russia-supports-syria.html> den 21 December 2013
- R.M. (den 21 Augusti 2013). *Bradley Mannings sentence: Not too harsh*. Hämtat från The Economist: <http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2013/08/bradley-mannings-sentence> den 30 November 2013
- Rauhala, E. (den 18 November 2013). *China's great firewall won't be touched by Beijing's new reforms*. Hämtat från Time world: <http://world.time.com/2013/11/18/chinas-great-firewall-wont-be-touched-by-beijings-new-reforms/> den 25 December 2013
- Rich, S., & Gellman, B. (den 2 Januari 2014). *NSA seeks to build quantum computer that could crack most types of encryption*. Hämtat från The Washington post: http://www.washingtonpost.com/world/national-security/nsa-seeks-to-build-quantum-computer-that-could-crack-most-types-of-encryption/2014/01/02/8fff297e-7195-11e3-8def-a33011492df2_story.html den 6 Januari 2014
- Rowen, H. S. (2012). China: Big changes coming soon. *Policy review*, 35-43.

- Rukavishnikov, V. (2010). Russia's "soft power" in the Putin epoch. i R. E. Kanet, *Russian foreign policy in the 21st century* (ss. 76-97). Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Schuman, M. (den 25 November 2013). *The Chinese communist party's biggest obstacle is the Chinese communist party*. Hämtat från Time world: <http://world.time.com/2013/11/25/the-chinese-communist-partys-biggest-obstacle-is-the-chinese-communist-party/> den 29 December 2013
- Statsskick och politik. (2013). Hämtat från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/ryska-federationen/statsskick-och-politik> den 16 December 2013
- Sørensen, C. T. (2013). Is China becoming more aggressive? A neoclassical realist analysis. *Asian perspective*, 37(3), 363-385.
- The Economist. (den 17 Juli 1997). *China's fitful sleep*. Hämtat från The economist: <http://www.economist.com/node/151617>
- The Economist. (den 7 Augusti 2013). *America and Russia: No speaks*. Hämtat från The Economist: <http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2013/08/america-and-russia> den 26 December 2013
- The Guardian. (den 28 December 2013). *China's one-child policy is eased in greatest reform for three decades*. Hämtat från The Guardian: <http://www.theguardian.com/world/2013/dec/28/chinas-one-child-policy-is-eased-in-greatest-reform-for-three-decades> den 29 December 2013
- TT-DN. (den 1 Juli 2013). *Snowden söker asyl i Ryssland*. Hämtat från Dagens Nyheter: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/snowden-soker-asyl-i-ryssland/> den 17 December 2013
- TT-Interfax. (den 25 Juli 2013). *USA begär Snowden utlämnad*. Hämtat från Dagens Nyheter: <http://www.dn.se/nyheter/varlden/usa-begar-snowden-utlamnad/> den 21 December 2013
- UDHR. (2013). *The universal declaration of human rights*. Hämtat från Article 14: <http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml#a14> den 29 November 2013
- UNHCR. (2013). *The 1951 refugee convention*. Hämtat från United nations high commissioner for refugees: <http://www.unhcr.se/en/about-us/1951-refugee-convention.html> den 29 November 2013
- Whistleblower. (2013). Hämtat från Nationalencyklopedin: <http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/lang/whistleblower> den 2 Januari 2013
- Världsbanken. (2014). *Data: By country*. Hämtat från The world bank: <http://data.worldbank.org/country> den 6 Januari 2014